

Tlačová správa: Sexuálne obťažovanie na slovenských vysokých školách

Bratislava, 11.2.2021 – Až **76 %** študentiek a študentov sa počas štúdia na ich súčasnej vysokej škole stretlo s rodovo motivovaným (sexistickým) obťažovaním. Toto zistenie je jedným z výsledkov najnovšieho prieskumu Inštitútu pre výskum práce a rodiny.

Jednalo sa napríklad o komentáre so sexuálnym podtónom, vtipy alebo znevažujúce poznámky o ženách alebo mužoch založené na ich stereotypnom vnímaní. 46 % zo všetkých študentiek a študentov uvádzalo tiež skúsenosť s neželanou sexuálnou pozornosťou. Jednalo sa napríklad o snahu o neželané zblíženie, komentovanie tela a vzhľadu, nevyžiadané zdieľanie materiálov so sexuálnym obsahom či pozývanie na stretnutia napriek odmietnutiu. 3 % študentiek a študentov tiež uviedli skúsenosť so sexuálnym nátlakom od niekoho vo vysokoškolskom prostredí (skúsenosti s vyhrážkami, sľubovanie výhod za sexuálne zblíženie, napr. že vďaka tomu uspejú na skúške). Aj vzhľadom na enormné skúsenosti študentiek a študentov so sexuálnym obťažovaním vo vysokoškolskom prostredí, Inštitút pre výskum práce a rodiny (IVPR) pripravil pre vysoké školy príručku, ako riešiť túto formu neférového zaobchádzania a otvoril pre ne program online bezplatného vzdelávania.

„Keď sa študentky a študenti vo vysokoškolskom prostredí stretávajú s obťažujúcim správaním, môže to mať dopad nielen na ich motiváciu študovať a venovať sa danému odboru, ale aj na súdržnosť študijných kolektívov, či na ich vlastný pocit bezpečia a sebaistoty,“ upozorňuje členka výskumného tímu Inštitútu pre výskum práce a rodiny, **Veronika Valkovičová, PhD.** Preto sa Inštitút pre výskum práce a rodiny v akademickom roku 2019/2020 rozhodol uskutočniť prieskum medzi študentkami a študentmi denného štúdia verejných vysokých škôl. Jedná sa o **prvý celonárodný prieskum** v oblasti sexuálneho obťažovania uskutočnený v SR. Do prieskumu IVPR sa zapojilo **33 fakúlt a 1621 respondentov a respondentiek, z toho 60% žien a 37% mužov.**

Išlo najmä o študentky a študentov vyšších ročníkov, ktorých priemerný vek bol 23 rokov. Výskumný tím tiež uskutočnil sériu anonymizovaných rozhovorov so študentkami, ktoré zažili sexuálne obťažovanie na slovenskej vysokej škole. Bližšie výsledky ukázali, že študentky - ženy zažili vo vyššej miere, že niekto komentoval ich vzhľad (napríklad hodnotil telo a oblečenie - 46,7% prípadov), alebo boli znevýhodňované pri štúdiu kvôli pohlaviu (24% prípadov), či zažili opakované žiadosti o stretnutia napriek predchádzajúcemu odmietnutiu (napr. žiadosti o drink/večeru, 19% prípadov). Študenti - muži vo zvýšenej miere zažili, že im niekto rozprával príbehy alebo vtipy so sexuálnym podtónom (54,7% prípadov) alebo sa niekto pokúsil diskutovať s nimi o sexe, keď sa to netýkalo výučby (napr. o ich sexuálnom živote, 29,2% prípadov).

Osoby, ktoré sa vo vysokoškolskom prostredí dopúšťajú obťažujúceho správania, sú najmä študenti - muži (37% prípadov), učitelia - muži (24,5% prípadov) a študentky - ženy (23% prípadov). Výsledky ukazujú, že muži sú páchatel'mi obťažujúceho správania dvakrát častejšie ako ženy.

Je pritom potrebné vziať do úvahy, že v porovnaní s inými študentmi a študentkami, majú mladé ženy a muži vo vysokoškolskom prostredí menej možností byť v kontakte s vyučujúcimi. Pritom celkovo sa **učitelia a učiteľky objavili ako osoby, ktoré sa správali obťažujúco až v 34 % prípadov**. Najčastejšie sa vysokoškolskí učitelia a učiteľky objavovali v prípadoch rodovo motivovaného obťažovania (až v 42 % z 1134 prípadov) a ani pri prípadoch sexuálneho nátlaku ich správanie nie je zanedbateľné (predstavujú 22 % prípadov z 43). Pri mladých ženách sanapríklad učitelia - muži dopustili rodovo motivovaného obťažovania v 36% prípadov a sexuálneho nátlaku v 32,2% prípadov.

Aj keď sa rodovo motivované obťažovanie zo strany vyučujúceho/vyučujúcej môže zdať ako menej závažné, výskumy ukazujú, že ak je na škole bežné a opakované, môže mať toto správanie zásadný vplyv na motiváciu k štúdiu a dôveru vo vedenie školy: *“Ten vyučujúci akurát spôsobil, že sme prestali chodiť na hodiny úplne. Myslím, že som bola raz alebo dvakrát na jeho prednáškach, odkedy som si všimla, aký je (...)”* (Mária). Zároveň ak hovoríme o obťažujúcom správaní zo strany vyučujúcich, musíme tiež zohľadňovať, že ide v akademickom prostredí o osoby, ktoré disponujú autoritou a určujú pravidlá štúdia. Preto medzi študentkami a študentmi môže prevládať predstava, že vyučujúca či vyučujúci je nepostihnuteľný: *“Jeho pozícia je zabezpečená (...) aj keby sa to začne riešiť, tak škola ho nemôže vyhodit', lebo by museli zavrieť celý odbor. A na Slovensku nie je nikto iný, kto by ten odbor mohol viesť (...)”* (Barbora). Aj skúsenosť s obťažujúcim správaním od rovesníčky či rovesníka (t. j. inej študentky či študenta) môže mať zásadný vplyv na pocit bezpečia, napr. na internáte, či na výsledky štúdia. Študentky a študenti sa vo výskume objavujú ako osoby, ktoré sa dopúšťajú hlavne neželanej sexuálnej pozornosti (v 82 % prípadov z 666) a sexuálneho nátlaku (v 78 % prípadov z 43).

Napriek častým skúsenostiam s obťažujúcim správaním sa **len jedna tretina študentiek a študentov, ktorí ho zažili, rozhodla niekomu s touto skúsenosťou zdôveriť**; z toho bolo 22 % študentiek a len 9 % študentov. Z rozhovorov, vyplynulo, že študenti a študentky môžu prechovávať nedôveru voči vedeniu alebo majú minimum informácií o tom, na koho sa môžu obrátiť: *“[Na škole] sa to nevníma ako problém, tam sa to vníma ako bežná vec. Málokto to identifikuje ako niečo mimo normy alebo mimo toho, čo by malo byť. Takže ani si to popravde neviem predstaviť, že ako to riešiť, lebo neviem, že za kým by som mala ísť.”* (Hana). Ak ide o vyučujúceho alebo školiteľku záverečnej práce, nezriedka sa obávajú, že by oficiálna sťažnosť mohla mať negatívny dopad na ich záverečné hodnotenie.

Z prieskumu tiež vyplýva, že iba 12 % študentiek a študentov súhlasí s tvrdením, že boli svojou vysokou školou dostatočne informovaní o problematike sexuálneho obťažovania. Až 80 % študentiek a študentov pritom v prieskume uviedlo, že by podľa nich „vedenie školy malo prijať opatrenia na predchádzanie sexuálneho obťažovania“.

Výskumník **Ing. Mgr. Andrej Kuruc** preto dopĺňa: *“Práve kvôli alarmujúcim zisteniam z prieskumu sme pripravili publikáciu **Čo so sexuálnym obťažovaním? Príručka pre vysoké školy**. Cieľom tejto príručky, ktorá je voľne dostupná v elektronickej verzii, je informovať zamestnancov a zamestnankyne vysokých škôl rôznych postupoch a metódach riešenia obťažujúceho správania na ich fakultách/katedrách.”*

Pre zvýšenie povedomia o problematike pripravil IVPR okrem príručky pre vysoké školy v roku 2021 a 2022 **špecializované odborné vzdelávanie** o prevencii a eliminácii sexuálneho obťažovania na akademickej pôde, do ktorého sa môžu vysoké školy a univerzity bezplatne prihlásiť.

Viac informácií o ponuke vzdelávania a príručku na stiahnutie nájdete na webportáli Totojerovnosť: <https://www.totojerovnost.eu/index.php/vyskum/>

Kľúčové slová: sexuálne obťažovanie, rodovo motivované obťažovanie, sexizmus, rodové stereotypy

Kontakt pre médiá:

- **Viera Böttcher**, manažérka komunikácie národného projektu Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie, Inštitút pre výskum práce a rodiny, tel. +421 902138962, email: viera.bottcher@ivpr.gov.sk
- **Veronika Valkovičová**, výskumníčka a analytička IVPR, email: veronika.valkovicova@ivpr.gov.sk
- **Andrej Kuruc**, výskumník a analytik IVPR, email: andrej.kuruc@ivpr.gov.sk

Inštitút pre výskum práce a rodiny (IVPR) Prioritnou náplňou činnosti IVPR je výskumná činnosť. Ide o aplikovaný sociálny výskum v oblasti sociálnej a rodinnej politiky, politik trhu práce a zamestnanosti, rovnosti príležitostí, zamestnaneckých vzťahov a v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Výsledky výskumov a analýz sú následne využívané zriaďovateľom pri tvorbe zákonov, koncepcií, stratégií a programov v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. IVPR v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia implementoval viacero národných projektov, v rámci ktorých vypracoval pre MPSVR SR Národnú stratégiu zamestnanosti a Národnú rámcovú stratégiu podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe. IVPR plnil a aktuálne plní úlohy MPSVR SR aj v oblasti prevencie a eliminácie násillia na ženách.

Viac informácií na: <https://ivpr.gov.sk/>

Prieskum, príručka, kampaň na sociálnych sieťach a aktivity kampane sú financované zo zdrojov národného projektu „Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie, ktorý realizuje Inštitút pre výskum práce a rodiny vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci operačného programu Ľudské zdroje www.esf.gov.sk

